

# AKTUALITY PRO PRÁVNÍ PRAXI

## O problematice zastoupení v občanskoprávním řízení

Otakar MUSIL

*Předně nutno zdůraznit, že tato úvaha nebyla napsána proto, aby podpořila zastupování účastníků v občanskoprávním řízení nekvalifikovanými zástupci nebo dokonce pokoutníky. Dnes máme dostatek advokátů, komerčních právníků a notářů a nikdo se proto o právní pomoc nemusí obracet na jiného občana, který ex professo právní pomoc neposkytuje.*

*Jak dále bude uvedeno, naše zákony však převážně zastoupení občana nebo právnické osoby občanem nebo právnickou osobou až na výjimky jako je např. obhajoba obžalovaného v trestním řízení, zastoupení účastníka před ústavním soudem a pod. dovolují, i když je někdy modifikují. A nyní jde tedy o to, zda tato modifikace je jasná a účelná.*

*Vyjděme nejprve z ust. § 31 obč. zák., který stanoví, že při právním úkonu je možné dát se zastoupit fyzickou nebo právnickou osobou, aniž by se vyžadovala jakákoliv bližší kvalifikace zástupce. Kdokoliv tedy může např. v zastoupení jednoho z manželů sepsat dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů a má-li k tomu účelu plnou moc, nic mu nebrání v platném sepsu dohody. Jiná je ovšem otázka postihů, kdyby takto poskytoval právní pomoc výdělečně a trvale.*

*Nejinak je tomu např. v zákoníku práce, kde § 15 stanoví, že pracovník i organizace se mohou dát zastoupit jiným občanem nebo jinou organizací, v obchodním zákoníku, kde § 13 uvádí, že podnikatel jedná buď osobně nebo prostřednictvím zástupce, v trestním řádě, jehož § 50 připouští zastoupení poškozeného zmocněncem nebo ve správním řádě, jehož § 17 k zastupování účastníka připouští advokáta nebo jiného zástupce, kterého si zvolí.*

Jiná je ovšem situace v občanském soudním řízení. V původním znění § 27 osř. se uvádí, že účastník se může dát zastoupit kterýmkoliv občanem způsobilým k právním úkonům. Soud však mohl rozhodnout, že toto zastoupení nepřipustí, jestliže by odporovalo pravidlům socialistické soužití. To měla být tedy v první řadě zábrana pokoutnictví a v tomto směru by bylo třeba s ní souhlasit. Od 1.1.1992 novela osř. [zákon č. 519/1991 Sb.] však dosavadní znění § 27 odst. 2 osř. změnila tak, že soud rozhodne, že zastoupení nepřipustí, jestliže zástupce zřejmě není způsobilý k řádnému zastupování anebo jestliže jako zástupce vystupuje v různých věcech opětovně.

V první řadě se vnučuje otázka, zda takto soud rozhodne na návrh a či nebo z vlastního popudu. Rozhodne-li, že zástupce není způsobilý k zastupování, bude patrně vycházet z jeho písemných podání a osobního vystupování před soudem. Jestliže však má rozhodnout, zda zástupce vystupuje v různých věcech opětovně, zůstává v první řadě otázkou, jak to zjistí, zejména není-li to u téhož soudce nebo dokonce u téhož soudu. A nyní, co je to v různých věcech opětovně? Tak např. soudce v důchodu bude zastupovat svou dceru v rozvodovém řízení. Bude-li ji zastupovat pak v řízení o zrušení společného nájmu bytu manželů nebo o vypořádání BSM, je to už zastoupení v různých věcech a opětovně? Jestliže ano, pak by tedy striktně vzato mohl právník – neadvokát zastoupit účastníka řízení jen jednou ve svém životě, neboť každé další zastupování by bylo v jiné věci a opětovně. To se zdá být ovšem neúnosné, avšak kde je míra pro posouzení opětovného zastoupení v různých věcech?

Znovu tedy nutno zdůraznit, že neoprávněnému poskytování právní pomoci zejména výdělečným způsobem třeba zamezit, avšak zdá se, že současná právní úprava zastupování tomu neslouží. Podle ní by tedy např. bylo možné ve vleklém sporu o značné hodnoty zastupovat i po léta jednoho účastníka řízení, aniž by to soud mohl nepřipustit, avšak na druhé straně by mohl soud nepřipustit zastoupení např. dvou dcer otcem v řízení o zvýšení výživného pro jejich děti.